

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmae Virtvtvm, Ac Vitiorvm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldu>

Lvgdvni, 1585

De distinctione contemplationis à simplici consideratione, seu meditatione & cogitatione, & de speciebus considerationis & contemplationis. Pars IX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46132)

rapere, illatam iniuriã æquanimiter portare, rebus propriis cõ-
tẽtos esse, humiliter viuere: sed quia iam pauci sunt, angustatur
arca. Alios videmus etiam possessa relinquere, nullũ terrenis re-
bus studium dare, inimicos diligere, carnẽ domare, omnes mo-
tus ratione premere, per cælestẽ desiderium contẽplationis pen-
na subleuari: sed quia valde rari sunt, iam arca iuxta cubitũ de-
citur, vbi homines & volatilia continẽtur. ¶ Undecimum est, q̃
vita cõtemplatiua vitæ cælesti similior est. Vnde eadẽ opera ad
cõtemplatiuam videtur pertinere, quæ assignat Aug. beatæ vitæ,
vlt. lib. de Ciuit. Dei, dicẽs: Ibi vacabimus & videbimus, videbi-
mus & amabimus, amabimus & laudabimus. In Psal. Vacate &
videte, quoniã ego sum Deus. ¶ Duodecimũ est, q̃ vita contẽpla-
tiua finis videtur esse actiua. Finis verò melior est his quæ sunt
ad finem. Per actiuã trãsitur ad cõtemplatiuã. Isidorus in lib. de
summo bono: Qui prius in hac vita proficit, bene ad cõtempla-
tionem conscendit. Greg. Qui ad arcẽ cõtemplationis ascendere
desiderat, prius necesse est vt in campo actionis se exerceat. Gen.
29. Lia prius introducta est ad Iacob: licet Iacob aliter speraret.
Et cum ipse de hoc cõquereretur, responsum est ei, Nõ est in lo-
co nostro consuetudinis, vt minores antè tradamus ad nuptias.

*De distinctione contemplationis à simplici consideratione, seu medi-
tatione & cogitatione, & de speciebus considerationis & contem-
plationis.*

P A R S I X.

Consequenter distinguenda est contemplatio à simplici cõ-
sideratione seu meditatione. Et rangendum est de specie-
bus considerationis & contemplationis. ¶ Notandum ergo q̃
Ber. 2. lib. de consideratione, distinguit inter contemplationem
& considerationem, his verbis: Considerationem, non id per
omnia quod cõtemplationem intelligi volo, quòd cõtemplatio
ad rerum certitudinem, consideratio ad inquisitionem magis
se habeat. Iuxta quem sensum potest contemplatio diffiniri, ve-
rus certusque intuitus animi de quacunque re, siue apprehensio
verì non dubia. Consideratio autem, intentra ad vestigandum
cogitatio, vel intentio animi vestigantis verum, quanquam so-
leant indifferentè pro inuicem vsurpari. Deinde diuidit ea quæ
consideranda sunt iis verbis: Quatuor tibi consideranda reor,
Te, quæ sub te, quæ circa te, quæ supra te sunt. In quinto verò
libro de consideratione, dicit considerationem peregrinatio-
nem ab his quæ suprã sunt, ad inferiora descenderet. Velim in-
quit, hoc solertè aduertas, vir, sagacissime Eugeni: quia toties
peregrinatur consideratio tua, quoties ab illis rebus ad ista de-
scendit.

scenditur inferiora & visibilia, siue intueda ad notitiam, siue ap-
 petenda ad vsum, siue pro officio disponenda vel actitanda. Si ta-
 men ita versatur in iis vt per hæc illa requirat, non procul ex-
 ular: sic considerare, repatriare est. Sublimior iste presentium ac-
 dignior vsus rerū, iuxta sapientiam Pauli: Inuisibilia Dei per ea
 quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Sanè hac scala ciues nō
 indigent, sed exules. Quid opus scalis teneri iam solium? crea-
 tura cæli illa est præsto habens per quod potius ista intueatur.
 Videt verbum, & in verbo facta per verbum: nec opus habet ex
 iis quæ facta sunt, factoris notitiam mendicare. Neque enim vt
 ipsa nouerit, ad ipsa descendit quæ ibi illa videt, vbi longe me-
 llus sunt quàm in seipsis. Deinde in eodem libro distinguit di-
 uersas species considerationis, his verbis. Magnus ille, qui vsum
 sensuū veluti quasdam ciuium opes expedere satagit, dispensan-
 do in suā & multorum salutem. Nec ille minor, qui hūc sibi gra-
 dum ad illa inuisibilia philosophando cōstituit: nisi q̄ hoc dul-
 cius, illud utilius: hoc facilius, illud fortius esse cōstat. At omniū
 maximus qui spero ipso vsu rerum & sensuum, quātum quidē
 humana fragilitati fas est, non ascensorius gradibus, sed inopi-
 natis excessibus auolare interdum contemplando, ad illa subli-
 mia consuevit. Ad hoc vltimum genus illos pertinere reor ex-
 cessus Pauli. Excessus, non ascensus: nam raptum potius fuisse
 quàm ascendisse ipse se perhibet. Et subdit Ber. Vis tibi has con-
 siderationis species propriis distingui nominibus? Dicamus si
 placet, Primam dispensatiuam, secundam æstimatiuam, tertiam
 speculatiuam. Dispensatiua est consideratio sensibus sensibili-
 busque rebus ordinate & socialiter vtens ad promerendum Deū.
 Æstimatiua est consideratio, prudenter quæque scrutans ac pen-
 derans ad inuestigandum Deum. Speculatiua est consideratio, se-
 in se colligens, & quantum diuinitus adiuuatur, rebus humanis
 eximens, ad contemplandum Deū rapitur. Quod prima optat,
 secunda adorat, tertia gustat. Ad quem tamen gustum perducit
 & cætera: etsi tardius, nisi quod prima laboriosius, secunda quie-
 tius peruenit. Dixisti, inquit, satis qua via ascēdatur, etiam quod
 ascēdendum dicere habes. Falleris si illud speras, ineffabile est. Tu
 me existimas loqui quod oculus nō vidit, nec auris audiuit &c.
 Nobis, inquit, reuelauit Deus per Spiritum suum. i. ad Corint. 2.
 Ergo quæ supra sunt, nō verbo docentur, sed spiritu reuelantur.
 Verūm quod sermo nō explicat, consideratio quærat, oratio ex-
 petat, meretur vita. pūritas assequatur. Sanè eorum admoniti-
 quæ supra sunt, nō te existimes rapti à me suscipere & lem. le-

nam, stellas &c. Ista siquidē omnia etsi suprā loco, pretio infra sunt & dignitate natura. Sunt enim corpora cui portio spiritus est. Angeli sancti & Deus supra te sunt, Deus, natura, angeli, gloria. ¶ Idem in eodem distinguit quatuor species contemplationis respectu Dei, his verbis: Prima & maxima contemplatio est, admiratio maiestatis. Hęc requirit cor purgatū, & à vitiis liberum atque exoneratū peccatis, vt facile ad superna leuet: interdum quoque per aliquas morulas stupore & extasi suspensum teneat admirantem. ¶ Secunda autem necessaria est huic. Est enim intuens iudicia Dei, quo sanè pauido aspectu Deum vehementer concutit intuentem, fugat vitia, fundat virtutes, inicit ad sapientiā, humilitatem seruat. Virtutum siquidem bonū quoddam ac stabile fundamentū, humilitas, nempe si nuret, illa virtutum aggregatio non nisi ruina est. ¶ Tertia contemplatio occupatur vel potius otiatur circa memoriā beneficiorum & ne dimittat ingratum, sollicitat memorantem ad amorem benefactoris. ¶ Quarta, quæ retro sunt obliuiscens in sola requiescit expectatione promissorum. Quæ cum sit meditatio æternitatis, siquidē quæ promittuntur æterna sunt, longanimitatē alia & perseuerantiæ dat vigorem. Deinde adaptat Ber. quatuor dictas species contemplationis, quatuor quæ tangit Apostolus ad Ephe. 3. Vt possitis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Longitudinem, inquit, apprehendit meditatio promissorum. Latitudinem, recordatio beneficiorum. Sublimitatem, contemplatio maiestatis. Profundū, inspectio iudiciorum. Item in eodem libro: Deus est longitudo, latitudo, sublimitas, & profundum. Res vna est longitudo propter æternitatem, latitudo propter charitatem, sublimitas propter maiestatem, profunditas propter sapientiam. Ista non disputatio cōprehendit, sed sanctitas. Sanctum facit affectio sancta & ipsa gemina timor Domini sanctus & sanctus amor. His perfectē affecta anima veluti quibusdam duobus brachiis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet, & ait: Tenui eum, nec dimittam. Et timor quidem sublimi & profundo, amor lato longitudo responder. Quid tam timendum, quàm potestas, cui non potes resistere, quàm sapientia, cui abscondi non potes? Poterat minus timeri Deus alterutro carēs: nunc autē perfectē oportet timeas illum, cui nec oculus deest omnia videns, nec manus omnia potens. Itē quid tam amabile quàm amor ipse quo amaris? Amabiliorem tamen iuncta æternitas facit, quæ dum nō excidit, foras mittit suspicionem. Stupenda planè sublimitas maiestatis, pa-

uen

neda abyssus iudiciorum, feruore exigit charitas, æternitas per-
 feneratiã sustinēdi. ¶ Richardus de sancto Victore in lib. de cõre-
 platione, distinguit inter cõreplationē, meditationē, & cogitatio-
 nē his verbis, Sciēdum est q̄ eandē materiam aliter per cogita-
 tionem intuemur, aliter per meditationem rimamur, aliter per
 contemplationem miramur. Cogitatio per deuia lento pede si-
 ne respectu peruersionis passim huc illucque vagatur. Meditatio
 per ardua viæ sæpe & aspera ad directionis finem cum magna
 animi industria nititur. Contemplatio libero volatu quocunque
 eam fert impetus, mira agilitate circumfertur. Cogitatio serpit,
 meditatio incedit, & vt multum currit cõreplatio, ante omnia
 circumuolat. Cogitatio est sine labore & fructu, in meditatione
 est labor cū fructu. Contemplatio permanet sine labore cū fru-
 ctu, in cogitatione euagatio, in meditatione Inuestigatio, in
 contemplatione admiratio. ¶ Deinde tria prædicta sic describit:
 Cõreplatio est libera mentis perspicacia in sapientiæ specula
 cum admiratione suspensa. Vel contemplatio est perspicax & li-
 ber animi contuitus, in res perspicendas vsquequaque diffusus.
 Meditatio verò est studiosa mentis intentio circa aliquid inue-
 stigandum diligenter insistens. Vel sic: Meditatio est prouidus
 animi obuius in veritatis inquisitione vehemēter occupatus.
 Cogitatio autem est improuidus animi respectus ad euagatio-
 nem pronus. ¶ Distinguit etiam inter contemplationem & spe-
 culationem his verbis: Quamuis contemplatio & speculatione
 pro inuicem poni soleant, aptius tamē speculationem dicimus,
 quando per speculum cernimus: contemplationem verò, quan-
 do veritatem sine aliquo inuolucro umbrarumque velamine in
 sui puritate videmus. Et sic cõreplatio valdè strictè accipitur.
 Commune est, tam contemplationi quàm meditationi circa
 vilia occupari, & in sapientiæ vel scientiæ studiis versari. Sed in
 hoc solent differre à cogitatione quæ se consuevit ad inepta &
 frivola relaxare. Fit tamen sæpe vt in cogitationum nostrarum
 euagatione aliquid animus incurrat, quod scire vehemēter am-
 biat, fortiterque insistat: sed dum mens huiusmodi inquisitio-
 ni studium impendit, iam cogitatio in meditationem transit.
 Item veritatem diu quæstram, tandemque inuentam, mens so-
 let cum auiditate suscipere, mirari cum exultatione, eiusque ad-
 mirationi diutius inhaerere. Et hoc est meditationem in cõre-
 plationem transire. ¶ Contemplationis formam in celi volati-
 libus videmus. Videas alia nunc se ad altiora tollere, nunc se ad
 inferiora demergere, & eisdem ascensionis descensionisue strã

modos sapius reperere. Videas alia nunc dextrorsum, nunc sinistrorsum diuerrere, & nunc in hanc, nunc in illam partem declinando, in anteriora parum vel penè nihil se promouere, & easdem discursuum suorum vicissitudines multa instantia, multipliciter reiterare. Videas alia sub magna festinantia se in anteriora extendere, sed mox sub eadem celeritate in posteriora redire, & saepe id ipsum agere, eosdem excursus, atque recursum diutina frequentatione continuare atque protrahere. Videre licet alia, quomodo se in gyrum flectunt, & quam subito, vel quam saepe eosdem vel similes, nunc autem paulò latiores, nunc paulò contractiores circuitus repetunt, & semper in illud ipsum redeunt. Videre licet alia, quomodo aliis saepe reuerberatis, se in vno eodemque loco diutius suspendunt, & mobili se agitatione quasi immobiliter figunt, & ab eodem suspensionis suæ loco diutè multumque hærentia penitus non recedunt, ac si operis & instantiæ suæ executione prorsus videantur exclamare, & dicere, Bonum est nos hic esse. Iuxta hoc sanè propositarum similitudinum exemplar contemplationis nostræ volatus multiformiter variatur, & personarum negotiorumque varietate vario modo formatur. Nunc de inferioribus ad summa ascendit, nunc de superioribus ad ima descendit, & nunc de parte ad totum, nunc de toto ad partem considerationis suæ agilitate discurret, & ad id quod sciri oportet, nunc à maiori, nunc à minori argumentum trahit. Modo autem in hanc, modo in oppositam partem diuertit, & contrariorum notitiam ex contrariorum scientia elicit, & pro vario oppositorum modo ratiocinationis suæ executionem consuevit variare. Aliquando in anteriora currit, & subito in posteriora redit, modo ex affectibus, modò ex causis & qualibet eunquæ antecedentibus vel consequentibus cuiuslibet rei modum vel qualitatem deprehendit. Quandoque verò quasi in gyrum speculationis nostræ ducitur, dum vnicuique rei quæ sint cum multis communia considerantur, dum ad vnã quamlibet re determinandum, nunc à similibus, nunc à similibus se habentibus seu communiter accedentibus, ratio trahitur, & assignatur. Tunc autem in vno eodemque loco considerationis nostræ defixio quasi immobilis sistitur, quando in qualiscunque rei esse vel proprietate perspicenda atque miranda contemplatione intentio libenter immoratur. Modus contemplationis qui quodammodo fieri solet, ante & retro inuenitur. Ezech. i. Ibat animalia, & reuertebatur in similitudine felguris coruscantis. De illo qui quasi sursum & deorsum est, dicitur in Psal. Ascendit vsque ad celos & descendit vsque ad abyssos. De illo

illo qui
los tuos
tionis h
in imag
in ima
cundū in
ne. Qu
supra ra
in imagi
gination
in corpo
sa, quã p
superesse
mur. Tū
dam solā
quarim
in hoc sp
quado ac
cōtēplati
inuenim
ne adduc
dispositi
rimamur
per rerū
nem subli
tionis off
sed quæ
prehendi
mas, & ex
ex corū e
rellectuū
diutina re
plenè cen
muestiga
illa simpl
te probar
quado ei
trariare n
ne illud it
radiation
tio reclar

illo qui est velut in gyrū, dicit Propheta: Leta in circuitu oculos tuos, & vide. Esa. 60. ¶ Deinde distinguit species cōtemplationis his verbis: Sex sunt cōtemplationū genera. ¶ Primū est, in imaginatione, & secundū solā imaginationē. ¶ Secundū est, in imaginatione secundum rationē. Tertium est, in ratione secundū imaginationē. ¶ Quartū est, in ratione & secundū rationē. ¶ Quintū est, supra rationē, sed nō prater rationē. ¶ Sextum supra rationē est, & videtur esse prater rationē. ¶ Duo itaq; sunt in imaginatione, duo in ratione, duo in intelligentia. ¶ In imaginatione, cum obtupestētes attēdimus corporalia ista quę sensu corporeo haurimus quā sint multa, quā magna, quā diuersa, quā pulchra vel iucunda. Et in his omnibus creatricis illius superessentię potentiā, sapientiā, munificentiā mirādo veneramur. Tūc cōtemplatio nostra in imaginatione versatur: & secundum solā imaginationem formatur, quādo nihil argumētando quærimus, sed liberē mēs nostra huc illucq; discurret, quō eam in hoc spectaculorū genere admiratio rapit. ¶ Secundū genus est, quādo ad ea quę in imaginatione versamus, & quę ad primum cōtemplationis genus pertinere iā diximus, rationē quærimus & inuenimus, imō inuentā & notā in cōsideratione eū admiratiōne adducimus. In illo res ipsas, in isto earum rationē, ordinem, dispositionem, & vnus cuiusque rei causam, modū & vilitatem timamus, speculamur, miramur. ¶ Tertium genus est, quādo per rerū visibilibus similitudinem in rerū inuisibilibus speculatiōnem subleuamur. ¶ Quartū est, quādo semoto omnis imaginatiōnis officio, illis solis anim^o intēdit quę imaginatiō nō nouit; sed quę mens ex ratiocinatione colligit vel per rationem comprehendit: vt quādo inuisibilia nostra quę per experiētiā nouimus, & ex intelligentiā capimus, in cōsiderationē adducimus & ex eorū cōsideratione in celestiuū animorū & supermūdanorū intellectū cōtemplationē assurgimus. ¶ Quintū est, quādo ea ex diuina reuelatione cognoscimus, quę nulla humana ratione penē comprehendere, quę nulla nostra ratiocinatione integrē inuestigare sufficimus. Talia sunt illa quę diuinitatis natura, & illa simplici essētia credimus, & scripturarū diuinarū authoritate probamus super rationē: nec tamē prater rationē cēsenda est quādo ei quod per intelligentiā acie cernitur, humana ratio cōtariare nō potest, quin potius facile acquiescit & sua attestatiōne illud it. ¶ Sextum est, quādo animus ex illa diuini luminis irradiatione cognoscitatem considerat, quibus omnis humana ratio reclamatur. Talia sunt penē omnia quę de personarū trinitate

te credere iubemur. Duo ex his qui in imaginatione consistunt, quia solis sensibilibus intendunt, duo in ratione consistunt: quia solis intelligibilibus insistant, duo in intelligentia subsistunt, quia solis intellectibilibus intendunt. Sensibilia dico, sensu corporeo perceptibilia. Intelligibilia dico, inuisibilia, humanæ tamen rationi incomprehensibilia. Intellectibilia dico, inuisibilia & humanæ rationi incomprehensibilia. ¶ Proprium est primæ contemplationis, simpliciter & sine ulla ratiocinatione visibilium admirationi inharere. ¶ Proprium est secundæ, visibilium rerum rationi ratiocinando insistere. ¶ Proprium est tertie, per visibilia ad inuisibilia ratiocinando ascendere. ¶ Proprium est quartæ, et inuisibilibus inuisibilia ratiocinando colligere, & per expertior intelligentiam ad ignorantiorum notitiam proficere. ¶ Proprium est quintæ, in intellectibilibus intelligentiam rationem admittere. ¶ Proprium est sextæ, intellectibilibus intelligentiam omnem humanam ratiocinationem transcendere. ¶ His sex contemplationum alis à terrenis suspendimur, & ad cælestia leuamur. Citra perfectum te esse non dubites, si adhuc aliquibus illarum careres. Mecum & cum mei similibus bene agitur, si unum ex his tribus alarum paribus datur. Quis mihi dabit penas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Terrenum & nondum cæleste animal es, quando tantum duabus alis contentus fueris, habes tamen unde corpus tuum velare, unde volare possis. Corpus velare est mundanorum concupiscentiam ex mundanæ mutabilitatis consideratione tepere, imò in obliuionem adducere. Volare est ab amore mundi se elongare. Nitere in iis alis, quantum poteris, apprehendere saltem nouissima maris. Si sumpsero, inquit, pennas meas diluculo, & habitauero in extremis maris. Extrema maris, mundi terminus, ac unicuique vitæ propriæ defectus. Extrema maris tenere, est mundi finem atque vitæ exitum cum desiderio expectare. Extrema maris apprehenderit, qui dicere poterat, Cupio dissolui & esse cum Christo. Parum tibi esse debet has duas alas accepisse: sed ut probes te cæleste animal esse, stude & satage saltem duo paria habere. Cælestia animalia erant quæ vidit Ezechiel. Quatuor, inquit, facies unius, & quatuor pennæ unius. Ezech. 1. Duobus corpus suum velabant: nam cæteris duabus volabant. ¶ Sunt corpora cælestia, & sunt corpora terrestria. Si totum corpus tuum lucidum fuerit, non habens in se aliquam partem tenebrarum, vile tamen erit illud ab humanæ arrogantis oculis abscondere: & sub humanæ mutabilitatis incerto propriæ æstimationis claritatem temperare. Eccles. 9. Nescit enim homo finem suum &c.

In prim
let ad c
possit c
lipp. 3.
nunqu
ret enim
ad terri
contem
Has in
habitu
alæ uni
debet es
Deum in
bilem re
&c. Ece
nomē D
suis: & s
speculat
tia, in m
est in m
mam vi
triangul
sideratu
litate ex
poteo pe
¶ Opera
rationē
aboribu
rescun
tificant
alia nesc
rim ex i
mana. A
bet eccle
næ leges
propter
phera of
operibus
lectasti
cata fun
genus c

In primo alarum pari vellet homo corpus suum, in secundum vollet ad caelum. Satagat studio & desiderio in caelestibus esse, ut possit cum Apostolo dicere, Nostra conversatio in caelis est. Philipp. 3. Verumtamen si usque ad tertium caelum penetrare paras, nunquam id in duobus alarum paribus posse praesumas. Oportet enim sex contemplationum alas assignatas habere qui cupit ad terrarum caeli secreta diuinitatisque arcana volare. Has sex alas contemplationum soli perfecti in hac vita vix habere possunt. Has in futura vita electi tam in hominibus quam in angelis habituri sunt, ut de utraque natura veraciter dici possit: quia sex alae uni, & sex alae alteri. Esa. 6. Primum genus contemplationis debet esse incipientium. In hoc genere contemplationis homo Deum in omnibus operibus eius mirabilem laudabilem, & amabilem reperit. Psal. Domine Dominus noster, quam admirabile &c. Ecce mirabilem. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen Domini. Ecce laudabile. Iustus Dominus in omnibus viis suis: & sanctus in omnibus operibus suis. Ecce amabilem. Haec speculatio triplex est. Prima, in rebus. Secunda in operibus. Tertia, in moribus. Prima etiam tres habet species. Quarum prima est in materia. Secunda in forma. Tertia in natura. Materia & formam visu corporeo facile deprehendimus: nam lapi lem a ligno, triangulum a quadrangulo sine errore discernimus. Natura consideratur in rerum qualitate intrinseca. Forma consistit in qualitate extrinseca. Qualitas rerum interior ex magna parte corporeo percipitur sensu, sicut saporis gustu, odores olfactu. Operatio duplex est: alia enim est naturae, alia industriae. Operatione naturae facile deprehendere possumus, ut in graminibus, arboribus, animalibus. In graminibus, quomodo crescunt, matureseunt. In arboribus similiter quod frondent, florent, fructificant. In animalibus quomodo concipiunt & pariunt, quod alia nascuntur, & alia moriuntur. Disciplina vero morum partim ex institutione diuina, partim processit ex institutione humana. Ad diuina instituta pertinent obsequia diuina, & qualibet ecclesiae sacramenta: ad instituta humana pertinent humanae leges. Humana institutio est propter vitam inferiorum, diuina propter vitam superiorum. In hoc genere contemplationis Propheta ostendit se exercuisse, dicens: Meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in factis manuum tuarum meditabar. Item: Delectasti me Domine in factura tua. Et iterum: Quam magnificata sunt opera tua Domine, omnia in sapientia fecisti. Hoc genus contemplationis recte in septem gradus distinguere possit.

possumus. Primus consistit in illa admiratione rerū que surgit ex
 cōsideratione materię. Secundus, in illa admiratione rerum que
 surgit ex cōsideratione formę. Tertius, in illa admiratione re-
 rum quam gignit cōsideratio naturę. Quartus in illa admira-
 tione que est circa operationē naturę. Quintus in illa admira-
 tione que est circa operationem industrię. Sextus in cōsiderā-
 dis & admirandis institutionibus humanis. Septimus, in cōside-
 randis & admirandis institutionibus diuinis. ¶ Secundo generi
 cōtemplationis penē rota mundana philosophia materiam mi-
 nistrat, latētes rerū visibiliū causas suę sagacitatis inuestigatio-
 ne inueniens, & in palā producens. Et possunt distingui septem
 gradus in secūdo genere cōtemplationis: similes septē gradibus
 distinctis in primo genere, cū circa eadē versetur hęc cōtēpla-
 tio, & prima scilicet circa sensibilia. ¶ Terriū genus cōtēplati-
 onis in quinque gradus distinguitur secundū quinque modos cōsi-
 derationū, ex quib⁹ inuisibiliū inuestigatione similitudinū ratio
 queritur vel assignatur. Primus modus est, quādo similitudo su-
 mitur ex eo vnde ipsum est, vel quod ipsum est. Secundus & ter-
 tius similitudinē trahit ex eo quod in ipso est. Quartus & quin-
 tus, ex eo quod per ipsum est. Primus trahitur ex materię proprie-
 tate, vt ibi, crura illius colūnę marmorea que fundatae sunt su-
 per bases aureas. Cant. 5. Secundus & tertius, ex rei ipsius quali-
 tate: sed secundus ex qualitate extrinseca, quod diximus formā:
 tertius ex qualitate intrinseca, quod dixim⁹ naturā. Qualitas extrin-
 seca cōstat in colore & figura. A colore similitudo assignatur ibi,
 Dilectus meus cādīdus & rubicūdus. Cant. 5. A figura, ibi: aspe-
 ctus earū & opus earū quasi si sit rota in medio rotę. Ezech. 5. Ex-
 trinseca qualitas pertinet ad solū visum, quę ad modū intrinseca
 qualitas ad ceteros sensus. Ad audiū pertinet illud, Et vocē quę
 audiui tāquā vocē citharcedorū &c. Apoc. 14. Ad odoratū illud,
 Sicut cinnamomū & balsamum &c. Eccl. 24. Ad delicias gustus,
 illud, Spiritus meus super mel dālcis. Eccl. 24. Ad delicias tactus,
 illud Ps. Sicut vnguerū in capite. Quartus, ex eo quod in ipsa re vel
 ab ipsa fit secūdum motū naturālē: vt ibi, Quomodo descendit
 imber & nix de cęlo &c. Esa. 55. Quintus ex eo quod agitur secūdū
 motū artificialē: vt ibi, superedificati super fundamētū Apostolo-
 rū &c. Eph. 2. In quarto genere cōtēplationis primū est, vt redeas
 ad teipsū, intres ad cor tuū, discas estimare spiritū tuū. Discere
 quid sis, quid fueris, quid esse debueris, quid esse poteris, quid fue-
 ris per naturā, quid modo sis per culpā, quid esse debueris per in-
 dūstriā, quid adhuc esse possis per gratiā. Nunquid mēti excidit
 quod

quod regnū Dei intra nos sit? Luc. 17. Et quia simile est regnū ca-
lorū thesauro abscondito in agro. Matt. 13. Omni custodia serua
cor tuū. Prou. 4. Audi David, quomodo tibi seipsū in exēplū pro-
ponat: Meditatus sū, inquit, nocte cū corde meo, & exercitabar,
& scopabā spiritū meum. Meditabatur ille cū corde suo, medi-
tare & tu cū corde tuo. Scopabat ille spiritū suū, scopa tu spūm
tuū. Exerce agrū istū, attende remetipsum. Absq; dubio, insitēs
huic exercitio, inuenies thesaurū istū absconditū in agro. Et hoc
exercitio creseit auri copia, multiplicatur scientia, augmētatur
sapientia. Ex hoc exercitio cordis oculus mūdatur, ingeniū acui-
tur, intelligētia dilaturatur, nihil rectē estimat, qui seipsū ignorat.
Nescit q; sub pedibus suis omnis mūdana gloria iacet, qui cōdi-
tionis suae dignitatē nō pēlat. Nescit omnino, nescit qd de spiri-
tu angelico, quid de diuino scire debeat, q; spiritū suū prius nō
cogitat. Si nondū idoneus es incitare teipsum, quomodo ad illa
imāda idoneus eris quae sunt supra teipsum? Si nōdū idoneus
es intrare in tabernaculū primū, qua frōre praesumis ingredi in
tabernaculū secundū? hoc est in sācta sanctorū? Si cupis euolare
vsq; ad secundū seu tertiuū caelū, sit tibi trāsitus per primū. In cor-
de hominis inuenire licet animā quādā plenitudinē orbis terra-
rū. Ibi sua quādā terra suū habet caelū. Nec vnū tātū, sed secūdū
post primū, & tertiuū post secūdū erit. Tener imaginatio vicē pri-
mi caeli, ratio secūdi, intelligētia tertij. Et horū quidē primū ca-
eterorū cōparatione grossū quidē est atq; corpulētū, eō q; sit ima-
ginariū, post se trahēs & in se retinēs formas rerū corporalium.
Reliqua vero duo huius cōparatione sūt valde subtilia, & omni-
nō incorporea, & ab ei^o crassitudine multū remota. Sic sanē caelū
hoc exterius quod nos diximus firmamētū, absq; vlla dubitatio-
ne cōstat esse visibile atque corporeū, & ipsum quidē primū &
omniū infimū, q; autē est terra ad hoc visibile caelū, hoc est sen-
sus corpore^o ad illud internū fantasticū & imaginariū caelū. Nā
sicut hoc visibile caelū omniū quae terra gignit atq; nutrit multi-
tudinē sin^o sui magnitudine cōprehēdit: sic omniū quae sēsus attri-
git similitudines, infra sinū suū imaginatio includit. In primo
cōtinētur omniū visibiliū imagines & similitudines rerū. Verita-
te, qui sūma veritas est, reseruaui sibi: rerū verò imagines qua-
libet hora formādas cōcessit suae imagini, scilicet animae. Facile
est enim animae humanae omni hora quassibet rerū figuras per
imaginationem fingere. Ad secundum pertinet visibiliū omniū
rationes, diffinitiones, & inuestigationes inuisibiliū. Ad tertium
spectāt spiritaliū etiā diuinorum cōprehensiones. Intelliger-
tia

tiz oculus est sensus ille quo inuisibilia videmus: nō sicut oculo rationis, quo occulta & absentia per inuestigationē querimus & inuenimus: sicut sepe causas per effectus, vel effectus per causas, & alia atq; alia quocunq; ratiocinādi modo cōprehēdimus. Sed sicut corporalia corporeo sensu videre solem⁹ visibiliter, presentialiter, atq; corporaliter: sic vtrique ille intellectualis sensus inuisibilia capit, sed inuisibiliter quidē, sed presentialiter, sed essentialiter. Sed habet sanē oculus hic intellectualis ante se velū magnū oppansum ex peccati delectatione fuscātū, & tot desideriorū carnaliū varia multiplicitate contextū, q̄ contemplantiū intuitum à diuinorū secretorū arcanis arceat, nisi quantū diuina dignatio quemlibet pro sua aliorūve utilitate admiserit. Testatur hoc propheta, clamans: Reuela oculos meos. Nusquā tibi in omni Dei opere quā in animę creatione, reparatione, glorificatione apparet eius potentia sublimior, vel sapientia mirabilior, vel misericordia iucundior. ¶ Primò, spiritualis natura creatur vt sit. ¶ Secundò, iustificatur vt bona sit. ¶ Terziò, glorificatur vt beata sit. Per creationem ad bonum imitatur, per iustificationē in bono dilatatur, per glorificationem in bono consummat. ¶ Prima bona sunt creatoris dona. ¶ Secunda bona sunt creatoris dona & creaturę merita. ¶ Tertia bona, creatoris dona & creaturę premia. Ex ipsa creationis conditione naturale est omni rationali creaturę esse, scire, & velle. Cognosce homo quæso dignitatem tuam, cogita excellentem illam animæ tuę naturam, quomodo fecerit eam Deus ad imaginem & similitudinem suam, quomodo sublimauerit eā super omnē corpoream creaturam. Et statim mirari incipies quomodo vitgo inelyta filia Sion proiecta sit de cælo in terram, & ad Deum clamabis. Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terrā? Cogita quā necessarium, & diuine bonitati quā congruum, tam dignę creaturę boni aut mali discretionē & arbitrij libertatem cedere, vt esset bonum eius tam acceptū quā n. voluntarium, tam gratū quā gratuitum. Agnosce quātum emineas per ingenium brutis: Agnosce quantum subiaceas per intellectum spiritibus angelicis. Si attendas primum, cantabis pręcordialiter: Benedicam Dominum qui tribuit mihi intellectum. Si secundū, clamabis, Deus, tu scis insipientiam meam. Inuestiga diligenter voluntatē, non solum tuam, sed alienam seu bonam seu malam. Cognosce tuā, vt scias quid corrigere, seu vnde debeas gratias agere. Cogita animas perfectorum & peruersorum, spirituum bonorum & spirituum malignorū, vt eluceat quid

quid imitari, quid vitare expediat. Opus iustificationis sine duobus non consumatur. Nunquid enim perficitur si creaturæ suæ creator non cooperetur? Glorificationis nostræ modum quis sensus hominum capere, quæ ratio potest comprehendere? Sed glorificationis nostræ certitudinem fidei attestazione tenemus, quamvis qualitatis vel quantitas eius modum per intelligentiam necdum capere possimus. Sed pro modico & penè pro nihilo reputat, quicquid humana aviditas per experimentum non probat. Scimus autè, quia post plenam mundationem conscientia, post multa exercitia iustitiæ incipit tãdem aliquando mens humana sperare, quod prius vix poterat credere. Nunquã desistas, nũquam quiescas, donec futuræ illius plenitudinis aliquas (vt ita dicam) arras obtineas, donec æternæ felicitatis quantum luscunq; primitias accipias, donec diuinæ suauitatis dulcedinem prægustare incipias. Ad huius desiderium animare nos voluit qui dixit, Gustate, & videte quoniam suavis est dominus: beatus vir qui sperat in eo &c. ¶ Quartum contemplationis genus in quinque gradus potest diuidi. In primo gradu consideramus ea quæ pertinent ad animæ qualitatem, vel essentiæ ipsius proprietatem, quòd vita quædam & perpetua sit quæ nullis peccatis extingui possit, quòd non solum possit in perpetuum viuere, sed corpus etiã ad vitam & ad sensum animare, quod nullo sustentamento egeat, quod sine subsidio sempiternè subsistat, quomodo sit per tot corporis membra diffusa, quum ipsa sit simplex, quomodo in toto corpore suo quasi in suo quodammodo sit vbique tota. Quemadmodum Deus inuenitur vbique totus in omni creatura sua, quomodo in illo suo mundo sola voluntate omnia mouet atq; disponit, sicut in hoc mundo Deus solo voluntatis nutu omnia regit, qui eodem voluntatis nutu omnia creauit. In secundo gradu considerantur ea quæ ad cognitionem sunt. In hac consideratione miramur volubilitatem cogitationis, agilitatem imaginationis, ingenij acumen, discretionis examen, capacitatè memoriæ, viuacitatem intelligentiæ, & circa hæc alia quælibet stupenda. In tertio gradu consideramus rationalis animi voluntatè, multiplicemq; eius affectionè. In quarto contemplamur & admiramur quomodo tot animi affectiones rediguntur in virtutes in quantum per discretionem disponuntur, & in bona intentione figuntur. Cum enim nihil aliud sit virtus quàm affectio ordinata & moderata, ex intentione bona agitur vt sit affectio ordinata, & per descriptionem efficitur vt fiat moderata. In quinto gradu aspirantis gratiæ modos cum

ad imitatione attendimus. Absque dubio quicquid boni in bonorum cordibus agitur, septiformis ille spiritus per inspirantem gratiam operetur. Ecce vnus atq; idē spiritus tot mēsis semper & vbiq; præsider, & gratia suā munera multipliciter impedit. In duobus vltimis generibus contemplationis, puta quia opus est intima potius compunctione quā profunda inuestigatione, suspiriis quā argumētis, crebris gemitibus quā copiosis argumentationibus. ¶ Scimus quia cordis intima nil ad eō purgat, mentisque munditiam nil adeo reparat, nihil sic ambiguitatis nebulas detergit, cordisque serenitatem nil melius, nil citius adducit, quā vera animi contritio, quā profunda & intima animæ cōpunctio. Sed quid ait scriptura? Beati, inquit, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Matth. 5. Studeat ergo cordis munditiæ qui cupit Deum videre. O quā prudēt circumscriptione. O quā frequenti increpatione oportet inuigilare ne vllus mentis excessus vel cogitationis euagatio discretionis perspicaciam lateat, nec sine redargutione fortique castigatione pertranseat. Quum rationalis creatura quantum ad aliqua Deo sit similis, secundum illud, Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinē suam. Gen. 1. Et secundum illud, Tu signaculū similitudinis plenus sapiētia & decore, in deliciis paradisi Dei fuisti. Ezech. 28. Et quantum ad aliqua sit dissimilis, secundū illud, Deus, quis similis erit tibi? Contēplatio quantum ad primum non est præter rationem. Contēplatio verō quantum ad alia est præter rationē. ¶ Aues quum volare volunt, alas suas expandūt: sic debemus & nos cordis nostri alas per desiderium extēdere, & diuinæ reuelationis horam semper expectare, vt quacunque hora diuinæ inspirationis aura mentis nostræ nubila deterferit, veriq; solis radius detexerit, excussis statim contēplationis suæ alis, mens nostra se ad alta eleuet, & euolet, & fixis obrutibus in illud æternitatis lumen quod desuper radiat, omnia mundanæ volubilitatis nubila transcendat. Hoc figuratum est in duobus Cherubin qui erāt expandentes alas. Exo. 25. Debemus autē nō solum ad hoc quod in hac vita habere possumus, verum etiā ad illud diuinæ contēplationis spectaculum, quod in futura vita speramus, animas nostras suspendere, & in huiusmodi expectatione vehementi desiderio anhelare. Debet anima perfecta omni hora suæ peregrinationis terminum cum desiderio expectare. Hinc est quod Abrahā in ostio tabernaculi sui sedebat. Gen. 18. Elias in speluncæ suæ ostio stabat. 3. Reg. 19. Debet anima sancta & veri sponsi amica ad dilecti sui aduentum sum

summo cum desiderio anhelare, parata semper vocati occurrere. Debet semper in hoc sollicita esse, ne subito adueniens minus ornata inueniat, vel diu exclusus villam molestiam sustineat. Molesta satis verba aestuantiq; desiderio multum onerosa. Mandata, remanda &c. Dicit huiusmodi anima in suis sordibus inuenta, Certe aduentum tuum praescire debuisssem: vt te solenniter susciperem. De caetero aduentu tuum mihi praenuntia. Ecce vox dilecti pulsantis, Aperi mihi soror mea. Cantic. 5. Responde, Expecta modicum. O quantum timeo ne istud modicum, protrahas in longum, donec transeat. Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ille declinauerat. Cant. 5. Per modica morula patienti desiderio satis est molesta. Scimus quia singularis amor consortem non recipit. Vide ergo ne tunc primo incipias perstreptentium turbas eicere velle, cum iam ipse inceperit ad ostium pulsare. Alioquin quid iam eris dictura, nisi, Expecta, reexpecta. Expectandum sane, itemq; reexpectandum ad eiciendum turbam extraneorum, ad eiciendum familiam tuorum. Omnes cogitatus tam vani quam noxij extranei iudicandi sunt, qui nulli nostrae vtilitati deseruiunt. Illos vero quasi domesticos famulantes habemus, quos nostris vsibus implicamus. Quia vero singularis amor solitudinem amat, totam hanc turba non solum cogitationum, verum etiam affectionum oportet eicere, vt dilecti amplexibus liceat inhaerere. Quanta quaso in hac expectatione mora? Modicum ibi, modicum ibi. Modicum in horto, dum tumultuationum turba dirigitur. Modicum in vestibulo, dum thalamus adornatur. Modicum in thalamo, dum lectulus sternitur: id est, intimus animae sinus ad summam pacem & tranquillitatem componitur. Dilectus auditur per recordationem, videtur per admirationem, deosculatur, per dilectionem amplexatur, per delectationem. Vel si hoc melius placet, auditur per reuelationem, videtur per contemplationem, deosculatur per deuotionem, astringitur ad dulcedinis suae infusionem. Auditur per reuelationem donec voce eius paulatim inualescere, tota perstreptentium tumultuatio sopiatur. solaq; ipsius vox audiatur, donec omnis illa tandem tumultuatio turba dispareat, solusq; cum sola remaneat, & solum sola per contemplationem aspiciat. Videtur per contemplationem donec ad insolitam visionis aspectum pulchritudinisque admirationem paulatim anima incalescat, magis magisque incandescat, & tandem aliquando incandescat, donec ad veram puritatem internamq; pulchritudinem tota reformeretur, & ille internae habitationis thalamus, purpura & bysso, hiacyntho, coccog;

bis tincto vndique perornerur, donec tandem aliquando thalamo perornato & introducto dilecto, fiducia iam inualefcente desiderioque perurgente, cum se ulterius cohibere non valeat, subito, in oscula ruat, & impressis labiis intimę deuotionis oscula figat. Puto quia experra dulcedine tanta, de cetero non possit anima illa pulsanti dilecto aliquas moras nectere. Sed quamuis iam prompta sit aduenientę suscipere, nescio si æque parata sit vocanti occurrere. Aliud est cum ipso introire, atque aliud ad ipsum exire. Quid est eius introire, nisi se totam in seipsam colligere? Quid est eius exire, nisi seipsam extra semetipsam totam effundere? Nihil aliud est animam cum dilecto suo in cubiculum ingredi, & solam cum sola morari dulcedinęque perfuit, nisi exteriorum omnium obliuisci, & in eius dilectione summę & intimę delectari: Se solam cum dilecto videri, quādo exteriorum omnium oblita, ex his quę in intimis suis cōsiderat, animam suam in affectum dilecti sui inflammat, tam ex bonorum quā malorum suorum consideratione in gratiarum actione assurgit, & hinc pro impēsa gratia, hinc pro indulgentia veniam intimę deuotionis victimas persoluit. Usque in intimum dilectus perducitur, & in optimo collocatur, quando ex intimo affectu & super omnia diligitur. Cogita quid sit quod in vita tua ardentius dilexisti, anxius concupisti, quod te iocundius afficiebat profundiusque delectabat. Cōsidera si eandem affectionis violentiam, dilectionisque abundantiam sentis, quando in summi dilectoris desiderium inardescis, quando in eius dilectione requiescis: Nondum intimum illum affectionis tuę sinum teneri, si intima dilectionis aculeus animam tuam in diuinis affectibus minus penetrat, quā in aliis affectibus aliquando penetrare solebat. Sed si tantam vel validiorem dilectionis violentiam in intimis tuis circa diuina prospexeris quā aliās nunquam expertus fueris: vide adhuc si in horto forte aliud aliquid sit in quo delectari vel cōsolari possis. Quod si est, nondum audeo dicere, dilectum intimum ardentissimi amoris sinum tenere. Satage trahere eum adhuc ad interiora cordis, quis enim neget cor tales recessus habere, in quibus summi & singularis amoris violentia, cum aliquid per affectum infixit, aliena omnino delectatione auelli nō possit: Certe si alienam aliquam cōsolationem quærīs vel recipis, Deum quāuis fortassis summę, nondum tamen singulariter diligis. Nondum ergo in intimum perducitur. Si ergo non satagis introducere eum ad intima tua, quomodo te credam posse sequi eum ad sublimia sua? Et notandum quod sublimitas diuinarum reuelationum, manifest

festu
vos s
meo,
pende
bibire
bū ma
traici
tradu
dio &
gere?
ditate
piscu
tantur
mana
ration
& simp
Ego o
mus e
minus
asserio
lad per
defuisse
& sic e
quantu
te est in
g inter
benter
Dicitur
rum ch
miliare
templa
tem pri
animi a
omnia
suis cor
mentis
vocare
me coo
donū q
ex mag
habem

festum est diuinæ dilectionis indicium. Iam non dicam, inquit, vos seruos, sed amicos: quia omnia quæcunque audiui à Patre meo, nota feci vobis. Ioã. 15. Ex magnitudine diuinæ dilectionis pendet modus diuinæ reuelationis: Comedite, inquit, amici, & bibite, & inebriamini charissimi. Can. 5. Qui comedunt dum cibum masticant, non sine mora vel qualicūq; labore quo delectantur, trahuntur. Qui bibunt cum velocitate vel facilitate, quod sitiunt traducunt. Nihil quod non videntur tibi comedere qui cum multo studio & longa meditatione vix possunt ad veritatis delicias pertinere: Bibunt qui ex diuinis reuelationibus cum facilitate & iocunditate hauriunt quod de intima suavitate veritatis ardenter concupiscunt. ¶ Itē notandū, quod ea quæ circa unitatē diuinitatis considerantur quæ ad quintū genus cōtemplationis pertinent, sunt humana intelligētia modum excedentia: nihilominus tamen sunt rationi cōsentanea. Credimus diuinā essentiā esse summē vnā & simplicissimā. Credimus etiam eam esse omne bonū. Exod. 33. Ego ostendam omne bonū tibi, ait dominus Moysi. Item credimus eā esse immensam, licet simplicissimā. Magnus, inquit, dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis. His assertionibus ratio humana facile acquiescit. Bonum enim illud perfectū & omnino sufficiens non esset, si in eo aliquid boni defuisset. ¶ Item si compositum esset naturaliter, diuidi posset: & sic esset cōmutabile, & non esset optimum. Simplicissimū est quantum ad essentiā, multiplicissimū quantum ad efficaciam. Virtute est immensus, essentia est summæ simpliciter. Itē notandū, quod inter spectacula triū vltimarū cōtemplationū debemus libenter discurrere, si volumus diuinam reuelationem nobis fieri. Dictum est enim Moysi. Exo. 25. De loco qui erat in medio duorum cherubin, inde loquar ad te. ¶ Item notandū, quod quāuis familiare sit & quasi proprium videatur duobus nouissimis cōtemplationē generibus per mētis excessum videre, quatuor autem primis quasi domesticum & penē velut singulare sine vlla animi alienatione in cōtemplationē assurgere, possunt tamen omnia atq; solent modo vtroq; contingere. Horum autē qui in suis cōtemplationibus supra semetipsos ducuntur, & vsque ad mentis excessum rapiuntur, alij hoc expectant & accipiunt ex solā vocatē gratia, alij verò vt hoc possint sibi cōparāt, cum gratia tamē cooperatione ex magna animi industria. Et illi quidem hoc donū quasi fortuitū habent: isti verò iā ex virtute possident, qui ex magna iā parte illud possunt cum volunt. Vnius rei figuram habemus in Moyse: alterius autē in Aaron. Quod enim Moyses

in monte per nubem arcam videre meruit, sola reuelantis domini gratia fuit. Aaron autem iam ex magna parte in potestate habebat quoties idipsum ordo vel ratio poscebat, in sancta sanctorum intrare, & intra ipsum velum arcam demini videre. ¶ Item notandum quod tribus modis in gratiam contemplationis proficimus. Aliquando ex sola gratia, aliquando ex adiuncta industria, aliquando ex aliena doctrina. ¶ Item tribus modis videtur contemplationis qualitas variari. Modo enim agitur mentis dilatatione, modo mentis subleuatione, aliquando mentis alienatione. ¶ Mentis dilatatio est, quando animi acies latius expanditur & vehementius acuitur, modum tamen humanæ industriæ non supergreditur. ¶ Mentis subleuatio est, quando intelligentiæ viuacitas diuinitus irradiata, humanæ industriæ metas transcendit, nec tamen in mentis alienationem transit, ita ut supra se sit quod videat, & tamen ab assuetis penitus non recedat. ¶ Mentis alienatio est, quando præsentium memoria menti excidit, & in peregrinum quendam & humanæ industriæ iniuriam animi statum diuinæ operationis transfiguratione transit. ¶ Hos tres contemplationis modo experiuntur qui vsque ad summam humanæ gratiæ arcæ sublimari merentur. Primus surgit ex industria humana. Tertius, ex sola gratia diuina. Medius autem ex veriusque permixtione, humanæ scilicet industriæ & gratiæ diuinæ. De primo legitur: Leua in circuitu oculos tuos, & vide, Esa. 60. De secundo, Qui sunt isti qui ut nubes volant? Eiusdem 60. De tertio, Ego dixi in excessu meo. ¶ Ille motus qui fit mentis dilatatione, tribus solet gradibus excrecere: arte, exercitatione, attentione. Artem nobis ad aliquid veraciter comparamus, quando quomodo aliquid agendum sit veraci traditione seu sagaci investigatione addiscimus. ¶ Exercitatio est, quando id quod arte percipimus, in usum adducimus, & in eiusmodi officij executionem nos ipsos promptos & expeditos effcimus. Attentione est, quando studio quod exequimur, summa diligentia insistimus. Itē ille contemplationis modus qui in mentis subleuatione accidit tribus gradibus excrecit. Intelligentia namque humana diuinitus inspirata, & in illo cælesti lumine irradiata aliquando subleuatur supra scientiā, aliquando etiam supra industriā, aliquando autem supra naturā. Supra scientiā, quando aliquis tale aliquid ex diuina reuelatione cognoscit, quod modum propriæ scientiæ vel intelligentiæ excedit. Supra industriā, quando ad illud humana intelligentiā diuinitus illuminatur, ad quod nulla sua sufficit scientiā, nec illa quam interim habet, nec sua vlla industria comparate valer.

let. Supra naturam, quando humana intelligentia diuina inspiratione afflata non cuiuscunque hominis, sed generaliter totius humanæ naturæ modum industriaque meras trāsgreditur. Omne genus prophetiæ sine mentis alienatione videtur ad hunc tertium subleuationis gradum pertinere. Nonne supra humanā naturam est, videre de præteritis quod iam nō est? videre de futuris quod nōdum est? videre de præsentibus quod sensibus absens est? videre de alieni cordis secretis quod nullo sensui subiectum est? Tribus de causis in mētis alienationē abducimur. Nā modo præ magnitudine deuotionis, modo præ magnitudine admirationis, modo præ magnitudine exultationis fit, vt semetipsam mens omnino non capiat, & supra semetipsam eleuata in alienationē transeat. Magnitudine deuotionis, quādo tāto celestis desiderij igne succenditur, vt amoris intimi flāma vltra humanum modum excrescat, quæ animam humanā ad ceræ similitudinē liquefactā ad pristinos status resoluat, & ad instar fumi attenuatam in superna eleuet, & ad summa emittat. Magnitudine admirationis, quādo diuino lumine irradiata, & summe pulchritudinis admiratione suspensa, tam vehemētī stupore cōcutitur, vt à suo statu funditus excutiat, & in modū fulguris coalescantis, quāto profundius per despectum sui inuisę pulchritudinis respectu in ima deiicitur, tanto sublimius, tanto celerius per summorum desideriorū stuporem reuersata, & super semetipsam rapta in sublimia eleuetur. Magnitudine exultationis, quando intima illa interna suauitatis abundantia potata, imō plenē inebriata, quid sit, quid fuerit, penitus obliuiscitur, & insuper mūdanum quendam affectū sub quodam miræ felicitatis statu raptim transformatur. Hi tres modi excessionis in canticis describuntur. Primus, quū dicitur, Quæ est ista, quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi, & ex aromatibus myrrhæ & thuris, & vniuersi pulueris pigmentarij? Cant. 3. Secundus ibi, Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora confurgens, pulchra vt luna, electa vt sol? Cant. 6. Tertius ibi, Quæ est ista quæ ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dilectum suū? Can. 8. ¶ Circa primū notandum, quōd per fumum intelligimus deuotę mētis desiderij, qui fumus ab igne spiritualis amoris surgit. Virgula gracilis & recta, est tuum desiderium anxium & ynicum, surgens ex intentione recta. Per myrrham intelligas carnis contritionem. Per thus, cordis deuotionem. ¶ Per vniuersum puluerem pigmentariū, omnium virtutum consummationem. Nunc anima sancta veraciter quasi fumus & per desertum ascendit,

quando ex his in semetipsa inuenit, siue bonis siue malis, affectum suum in caelestis sponsi desiderium accendit. ¶ Circa secundum notandum, quod mens velut aurora cōsurgit, quae ex visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis proficit. Aurora paulatim eleuatur, eleuando dilatatur, dilatando clarificatur. Sed miro modo, dum tandem in diem desinit per promotionis suae incrementa ad defectum venit: & vnde accipit vt maior sit, inde ei accedit vt omnino nō sit. Sic humana intelligentia diuino lumine irradiata, dum intellectibilium cōtemplatione suspenditur, dum in eorum admiratione distēditur, quanto ad altiora vel mirabilia ducit, tātō amplius dilatatur: & vnde infimis remotior, in semetipsa durior, & ad sublimia subtilior inuenitur. Sed in hac subleuatione dum mens humana semper ad altiora crescit, dum diu crescendo tandē aliquando humanae capacitatis metas transcendit, fit demum vt à semetipsa penitus deficiat, & in supermundanum quendam transformata affectū, tota supra semetipsam eat. Et sicut matutina lux crescēdo desinit, nō quidem esse lux, sed esse lux matutinā, vt ipsa aurora iā non sit aurora: ita humana intelligentia ex dilatationis suae magnitudine quādoque accipit vt ipsa iā non sit ipsa: nō quidem vt non sit intelligentia, sed vt iam non sit humana. Et sicut primus excessionis modus ex deuotione surgit, sic iste in deuotionem desinit. Ibi ex nimio veritatis desiderio ad veritatis cōtemplationem assurgitur, hic ex veritatis reuelatione eiusque cōtemplatione ad deuotionem animus inflammatur. Quod forte innuitur, quū dicitur: Pulchra vt luna, electa vt sol. Aurora & luna lucem habent, sed colorē non habent, sol autē vtroque præpollet. quid sole lucidius? quid sole feruentius? Videris ergo q̄ illa mentis ascensio quae hoc loco designatur: cuius extrema soli comparantur, nō in qualemcunque, sed in summam deuotionē quādoque desinat, quāuis à sola claritate veritatisq; illuminatione incipiat. Et notandum, q̄ ille diuinæ reuelationis splendor quādoque præueniēti meditationi occurrit, quādoque ipsam humanā præmeditationē præuenit & modo quærentem adiuuat, modo torpentē excitat. Hinc est, q̄ regina Austri regē Salomonem quæstionibus pulsat. 3. Reg. 10. Hinc est, quod vincitum Petrum angelus cum luce visitans, à corporis sui somno excutit & educit. Act. 12. Quae est ista regina Austri, & illius calidæ regionis inhabitatrix & domina, & videndi Salomonis desiderio succensa, nisi anima sancta sensibus & appetitibus carnis, cogitationibus & affectibus mentis fortiter præsidēs, & summi regis veriq; prorsus
Salom

Salome
 gina Sa
 autem
 cōtēpla
 tionē.
 natione
 manus
 natione
 vsque p
 deuotio
 causa ex
 intimis
 nō capit
 metipfa
 percipit
 pisces d
 tam cor
 sumat, v
 seruo as
 Quid es
 promou
 & tota
 zitus cō
 ret. Illi d
 lumine i
 lecti sui
 bē contr
 rantia m
 tum sub
 adiuuari
 tationib
 norū ben
 care, & e
 tam grat
 spiritual
 Dum ita
 cōfession
 quam qu
 cordis ne
 est, q̄ Eli
 set spirit

Salomonis dilectione feruens, videlicet desiderio ardens? Regina Saba prius quaerit & audit, postea videt & intelligit, tandem autem obstupescit & deficit. Primum est, meditationis. Secundum contemplationis. Tertium, extasis. Meditatione assurgitur in contemplationem, contemplatione in admirationem, admiratione in mentis alienationem. ¶ Circa tertium notandum, quod quasi de deserto humanus animus ascendit, quando supra semetipsum mentis alienatione transit, quando semetipsum in imo deserens, & ad celum usque pertransiens, solis diuinis se totum per contemplationem & deuotionem emergit. Deliciarum affluentia ascensionis tunc causa existit, quando ex illa diuinæ dulcedinis infusione quam in intimis sentit seipsam anima sancta præ gaudio & exultatione non capit, in tantum ut exultationis suæ magnitudo eam extra semetipsum effundat. Huius rei formam in animalibus possumus percipere. Solent namque in suis lusibus saltus quosdam dare. Sic pisces dum in aquis ludunt, supra aquas exiliunt. Nemo autem tantam cordis exultationem vel subleuationem de suis viribus præsumat, vel suis meritis ascribat. Vnde & illa anima quæ de deserto ascendere sic describitur, dilecto suo innixa perhibetur. Quid est dilecto inniti, nisi virtute illius & non propriis viribus promoueri? Deducit eam dilectus per desertum in nube diei, & tota nocte in illuminatione ignis. Non haberet quomodo vitus concupiscentiæ reperaret sibi, nisi virtus Altissimi obumbraret. Illi deesset vnde tenebras ignorantiae suæ illuminaret, nisi in lumine illius videret lumem. Accipit itaque dilecta ex munere dilecti sui duo remedia contra duo principalia mala: refrigerij nubem contra concupiscentiam carnis, & reuelationis lucem contra ignorantiam mentis. Qui ad hanc gratiam profecit, cum eam sibi ultra sollicitum subtrahi iam sentit, est quod facere debeat vnde ad eam reparandam adiuuari valeat. Debet animus qui huiusmodi est propriis meditationibus cordis in se exultationem reparare, & impensa sibi diuinorum beneficiorum munera ante recordationis suæ oculos reuocare, & ex eiusmodi recordatione seipsum ad profundam & deuotam gratiarum actionem instigare, & tandem aliquando internum illud spiritualis harmonie organum ex affectu in diuinas laudes laxare. Dum itaque eiusmodi studiis intima cordis affectio in diuinæ confessionis magnificentiam plena deuotione resoluitur: quid aliud quam quoddam (vt ita dicam) spiraculum aperitur, per quod in illud cordis nostri vasculum diuinæ suauitatis abundantia infundatur? Hinc est, quod Eliseus propheta verbum domini requisitus cum se praesensisset spiritum prophetiae eius temporis non habere, fecit psalter ad

duci, quo presente atque psallente statim spiritum propheticum hausit, & quod suum in verba prophetiae relaxauit. 4. Reg. 3. Quid est autem psalter adducere, nisi prouida meditatione exultationem cordis reparare, & ex diuinorum beneficiorum vel promissorum recordatione cordis deuotionem excitare? Tunc psalter psallere facimus, quando ex magno cordis tripudio in diuina praeconia iubilamus, & in gratiarum actione assurgentes, ex intimis visceribus in diuinas laudes cum magno cordis clamore roboramus. Haec itaque agentes, quod aliud quam viam sternimus per quam venientem visitantemque nos dominum excipiamus? Sacrificium, inquit, laudis honorabit me, & illuc iter quo ostendam illi salutare Dei. Ad eiusmodi psalteris vocem spiritualis animus medullitus tangitur, & irruente in eo spiritu spiritualiter afficitur. Et dum ad diuinam inspirationem intellectualis sensus aperitur, quodammodo in eo gratia reparatur. Solet dulcis harmonia cor exhilarare, & ei gaudia sua ad memoriam reuocare, & quo amor vehementius animum afficit, eo profundius audita harmonia affectum tangit: & quo profundius per affectionem tangitur, tanto efficacius ad sua desideria renouatur. Quid igitur aliud de prophetico viro sentire oportet, nisi quod exterior harmonia spiritualis harmoniam ei ad memoriam reduxit, & audita melodia audientis animum ad assueta gaudia reuocauit atque leuauit? Dicitur est, quibus de causis mentis alienatio accidere solet: nunc illud adhibendum videtur, quibus gradibus ascendat. Ascendit autem aliquando supra sensum corporalem: aliquando etiam supra imaginationem, aliquando verò supra rationem. Quis duos primos ascensus negare audeat, cum illum qui supra rationem est, Apostolica autoritas conuincat? Scio, inquit, hominem siue in corpore, siue extra corpus: in scio, Deus scit, rapsum usque ad tertium caelum. 2. ad Cor. 12. Ecce quia humanam rationem mentis alienatione transierat, quid circa se ageretur discernere nequibat. Ista quae praecedunt, extracta sunt ex libro Richardi de contemplatione. Tres discipuli in Christi transfiguratione ceciderunt in facie sua. Mat. 17. quia sensus imaginatio & ratio in Dei contemplatione deficiunt. Pau. etiam lucis circumfulgentia excecatur. Act. 9. Corpus etiam debilitatur. Ezech. 2. Vidi, & cecidi in facie mea. Greg. in quam miseriam cecidimus, qui ipsum bonum ferre non possumus, ad quod creati sumus. Dan. 10. Vidi diuisionem hanc grandem, & non remansit in me fortitudo.

De duodecim quae preparant hominem ad diuinorum contemplationem: de octo gradibus secundum Ber. quibus viri contemplatiui ascendunt Item de septem gradibus secundum Augu. & de diuersis speciebus visionum.

PARS X.

In